

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פרשת פקודי-החודש תשפ"ה

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 17:16 | 18:32

תל אביב - 17:37 | 18:34

חיפה - 17:27 | 18:34

טבריה ומגדל - 17:34 | 18:33

באר שבע - 17:38 | 18:33

כרם ה' צבאות

נשים לב גם לביטוי "כרם ה' צבאות". עם ישראל נמשל לכרם במשל המפורסם של ישעיהו -

אֲשִׁירָה נָא לְיַדֵּי שִׁירַת דָּוִד לְכַרְמֹו כָּרֶם הָיָה לְיַדֵּי בְּקָרוֹן בְּדָשָׁמֶן. (ישעיהו ה', א')

וגם בית המקדש נקרא כרם -

כָּרֶם הָיָה לְשִׁלְמֹה בְּבַעַל הַמֶּזֶן... כְּרָמִי שְׁלִי לְפָנָי... (ש"ה ש' ח', י"א-י"ב)

וגם הקב"ה עצמו נקרא כרם, וכאן הרבי הרי"צ קורא לבני הנוער בכינוי הזה.

בכרם יש הרבה מאד גפנים, ולכל גפן יש את הייחוד שלה, וזו הגישה שלו כאשר הוא מבקש לעודד את בני הנוער לקרב את אחיהם לתורה. ונשים לב לביטוי שהוא נוקט בו - "מחלת המפלגות" (להלן), וכיון שהלב של עם ישראל הוא מעיין נובע הרי שההצלחה בפעולה מובטחת. נשים לב גם למשחק המופלא בפסוקים; עם ישראל משול גם למעיין -

מַעְיִן גָּנִים בְּאֶרֶץ מִים חַיִּים וְנַזְלִים מִן הַשָּׁמַיִם. (שם ד', ט"ו)

אבל הביטוי "מקור מים חיים" מיוחס לקב"ה -

כִּי־שָׁתִּים רַעֲוֹת עָשָׂה עַמִּי אֲתִי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחַצְבֵּי לְהֵם בְּאֲרוֹת בְּאֲרֹת נְשָׁפְרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם. (ירמיהו ב', י"ג)

זה מדהים שהוא קורא ללב ישראל לא 'מעיין.. באר מים חיים' כמו בפסוק, אלא "מעיין מקור מים חיים" - כלומר הוא המעיין המפכה את האלוקות! וברית שהקב"ה כרת עם כל אחד ואחת איתנו שהתעמולה אינה חוזרת ריקם.

מחלת המפלגות

מאיפה הביטוי "מחלת המפלגות", ומה כוונתו? ולפני שנבאר את הביטוי הזה, אני מבקש שנשים לב ל'תרגיל' שעשה כאן הרבי מליובאוויטש זיע"א שערך וקיבץ את אמרותיו של קודמו, הרבי הרי"צ, לכדי הספר "היום יום", 'תרגיל' שהיום כנראה היו עושים ממנו כותרות גדולות על זיוף וכו'. ברוב המקרים הוא ציטט את הרבי הרי"צ מילה במילה ובדיוק נמרץ, אך כאן יש הבדל בין המקור, אותו מכתב לבני הנוער, לבין מה שמופיע בספר (ואשר נעשה לעיניו של הרבי הרי"צ). לפי מה שקראנו

היום יום

את לימודנו הפעם נפתח ב-"חזק ונתחזק" של החומש ושל הפרשה. כ"ג-כ"ט אדר הם ימי המילואים בהם נחנך המשכן במדבר ובדיוק בימים אלה אנחנו קוראים את פרשיות ויקהל ופקודי, והמעניין בפרשה שלנו לא רק נפטיר השבת בפרשת החודש ואף נברך אותו, אלא שכל החלק האחרון של הפרשה, מקריאת חמישי ואילך, מדבר על הקמת המשכן בר"ח ניסן בשנה השניה ליציאה ממצרים.

אני מבקש לפתוח בפתגם היומי של היום, מתוך ספר "היום יום" ליום כ"ו אדר א', ומתוכו נחזור לכל הנושאים האחרים -

בשלושה כלי שרת - אהבת ה', אהבת התורה, אהבת ישראל - צריכים צעירים בני תורה לגשת לעבוד בכרם ה' צבאות. לקרב לב אחיהם לקיום מצוות מעשיות וקביעות עתים לתורה - מבלי התחשב עם מחלת המפלגות. והאמת הגמור הוא, אשר לב ישראל הוא מעיין מקור מים חיים, וברית כרותה לעבודה ותעמולה שאינן חוזרות ריקם. (היום יום, כ"ו אדר ראשון)

החיבור "היום יום" נכתב, סודר ונקבץ בשנת תש"ג (1943) למנינים), ואילו את הפסקה הזו היא חלק ממכתב שכתב הרבי הרי"צ כתשע שנים קודם לכן, אדר א' תרצ"ד, לפני תשעים ואחת שנים, ומוען לנוער אגודת ישראל בריגה בירת לטביה, כשהוא בא לחזק את הנוער שיאמין בכוחותיו, לדעת את העבודה שהם צריכים לעשות. נשים לב שהביטוי הוא "לקרב לב אחיהם", ולא מופיע כאן הביטוי השגור 'קירוב רחוקים' - הרבי מאד סלד מביטוי כזה. אין רחוקים. כולנו צריכים להתקרב עוד ועוד לקב"ה. הוא מסביר באותו מכתב עוד כי -

על כל אחד ואחד לדעת כי הוא ית' בהשגחתו הפרטית נותן לכל אדם את האפשרות להביא רצונו העליון ית' מן הכוח אל הפועל בקיום המצוות בחיזוק היהדות ותורתנו הק' בכל עת ובכל מקום שהוא, ואין הדבר תלוי אלא בעבודתו (בתעמולתו) [והכוונה היא ליכולת לשכנע אחרים שתלויה באמונה שלך, בשכנוע הפנימי-עצמי שלך כדי לפעול בקרב אחרים]. (אגרות קדש אדמו"ר הרי"צ ג', עמ' ע"א)

אכן התברר שלא הם רצחו את ארלוזורוב אבל השסע בציבור היה גדול מאד. יומיים לפני ראש השנה מחליט הרב קוק שהדבר שאנחנו צריכים לתקן הוא השסע הציבורי הזה, "מחלת המפלגות". הוא קורא לזה בשם חריף הרבה יותר; הוא מדבר על כך שהפכנו לשתי מפלגות גדולות, חרדים וחופשיים, דתיים וחילונים, והוא מתאר שהחלוקה הזו בעצם מפריעה לתשובה של כל צד ולתיקונו כי כל צד מאשים את הצד השני, ובחלק האחרון של המאמר הוא אומר בשתי שורות קצרות את המילים הבאות -

ועוד עיכוב שני, מה שהוא איננו קל מן הראשון, כמו קיר ברזל עומד לפנינו בין מחנה למחנה, וההארה הכללית ממקור האחדות האלקית הקדושה המוכרחת להיות שורה על ישראל הגוי כולו, הרי היא כמו מתעלמת מעינינו [המפלגתיות הזו מייצרת 'קיר ברזל' שלא מאפשר להארה האלוקית הקדושה לשרת על כולנו], והננו ממששים כעוורים באפילה.

אין לנו עצה אחרת, אמנם, כי אם להסיר את שמות הבעלים הללו [הכוונה היא לשמות המחנות - חרדים, חילונים, מתנחלים וכו'], והוא רואה בזה כחטא עבודה זרה] מעל מחנותינו. באמת, לא שני מחנות כי אם שלשה מחנות הננו מונים מאז. מסורת ישנה היא ש"צבור" הוא כולל במובנו כפי הנוטריקין שלו "צדיקים בינונים ורשעים", אבל זהו דוקא תיאור אישי, ועל כל אדם בפרט למדנו ש"אפילו כל העולם כולו אומרים עליך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע". וטוב מאד לאדם שיהיה שקוע לחשב חשבון עצמו, ולחטט במומיו הנפשיים ולהביט בעין יפה על אחרים שיוכל באמת להיות שיש במצפונם גם אוצר טוב הסמוי מן העין. והננו צריכים להחליט, כי כוח כמוס של הצעדה לטובה ישנו בכל המחנות ובכל אישי האומה, וביחוד בכל אלה שהערך הכללי של ישראל ותקוותו יקרים להם באיזו מדה שהיא. (שם)

הרבי הרי"צ מדבר על "מחלת המפלגות" והרב קוק מכנה את זה אפילו קיצוני יותר - "בעלים", עבודה זרה. בואו נכנס למשמעות של המילה "מפלגה", וממנה נכנס לנושאי הפרשה, הקמת המשכן - שהפרשה כאמור עוסקת בהקמת המקדש, בכרם ה' צבאות.

מכסה עורות תחשים

כרם צריכה שכל גפן יקבל תקבל את היחס המיוחדת שלה, ובמשכן מתואר איך הכל היה יריעות ויריעות וקרשים סביב -

וַיַּעַשׂ מִכְסֵּה לְאַהֲלֵי עֶרְתָּ אֵילִם מְאֻדָּמִים וּמִכְסֵּה עֶרְתֹּת תַּחְשִׁים מְלֻמְעָלָה. (שמות ל"ו, י"ט)

חז"ל מסבירים שמלמטה היינו רואים את עורות האיילים המאודמים וממבט מלמעלה היה נראה עור התחש. התחש, על פי רש"י, היה חיה מיוחדת שהיתה רק במדבר ואונקלוס מתרגם אותה "ססגונא" כי היו בה כל הגוונים. בפועל, אף אחד לא היה יכול לראות את המשכן מלמעלה מפאת גובהו ורק הקב"ה ראה אותו כך ומשם שורה על ישראל הגוי כולו האחדות האלוקית הקדושה - והיא ססגונא, ולכל אחד הסגנון

החולים "במחלת המפלגות" הם לכאורה כולנו, אבל במכתב המקורי זה קצת שונה -

מבלי התחשב עם מחלת המפלגות, שרבים מן הצעירים נגפים בה ונמשכים מבלי דעת אחרי המפלגות השמאליות, והאמת הגמור הוא אשר לב ישראל הוא מעיין מקור מים חיים... (אגרות קדש שם)

את התוספת הזו הרבי הוריד. מהמכתב המקורי נשמע כאילו אתה הולך לעזור למי שחלו במחלת המפלגות והם נמצאים בצד ההפוך מכם, אתם הנוער הצדיק בריגה. נשים לב להקשר ההיסטורי; מדובר בתחילת שנת 1934, ובימים ההם רוסיה שטופה בתעמולת התנועה הקומוניסטית שמחלחלת ופורחת בקרב הנוער היהודי בהמוניו, ורבותיו נתפסים אחרי אותן התפיסות הקשות ורדיקליות האלה תוך התרחקות מתורת ה', ומהמכתב המקורי עולה כאילו הנטייה אחרי המפלגות השמאליות היא המחלה המדוברת. לעומת זאת הרבי ב'היום יום' מדבר על קירוב מי שחולה במחלת המתפלגות והכוונה היא לכולם, גם אלי עצמי. יש וירוס מדבק כזה, מחלה שצריך ללמוד אותה, לנתח אותה ולנסות להירפא ממנה. כמדומני שגם בימים שלנו ואולי דווקא בהם צריך ללמוד אותה ולהעמיק בה.

להסיר את שמות הבעלים

כדי להבין את הענין הזה אני מבקש להתחבר למשפטים דומים שנכתבו בדיוק כחצי שנה לפני כן, בכ"ו אלול תרצ"ג, ע"י מרן הרב קוק זצ"ל. הוא מוציא מכתב שפורסם בארץ והוא נפתח במשפט קשה -

בעמדתנו על סף השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה, במצב של תקווה והתעוררות, לעומת כל הדיכאון אשר עבר עלינו בשנה זו החולפת. (מאמרי הראי"ה, מסע המחנות, פורסם בגליון "היסוד" גליון ס', כ"ו אלול תרצ"ג)

זה ביטוי לא שגרתי אצל הרב קוק. הזמן הוא ספט' 1933, היטלר עולה לשלטון בגרמניה. בראש השנה של אותה שנה יאמר הרב קוק את מאמר השופרות המפורסם שלו, אבל כעת הוא מדבר על משהו פנימי בעם, עלינו. שני מאורי ישראל אומרים כל אחד בסגנונו ועל רקע שונה אבל דברים דומים - הרבי הרי"צ מדבר על אחים שמתרחקים מהתורה והרב קוק מדבר לציבור הישראלי שהיה קרוע ושסוע באותה תקופה סביב סיפור הרצחו הנוראי של חיים ארלוזורוב. ארלוזורוב שהיה מראשי תנועת העבודה החליט לנהל מו"מ מול היטלר כדי לנסות ולהציל יהודים ורכוש. סביב הענין הזה התנהלה מלחמה נוראית, והמפלגות והמחנות היו מפולגות. האשמה ברצח הופלה על שני אנשים, אברהם סטבסקי וצבי רזנבלט, שהיו חברים בתנועת "ברית הבריונים", שהיתה בקצה הפוליטי והאידיאולוגי השני. הרצח התבצע על חוף ימה של תל אביב ובית המשפט הבריטי דן אותם למוות. הרב קוק נעמד אז בכל מלא כוחותיו, ובמאמרים מדהימים ובזעקות מחדרי לבו טען שאין אפשרות ולא יכול להיות שיהודים הרגו יהודים. בסוף

נפְלָגָה. נְתַבְלָבְלוּ הַלְשׁוֹנוֹת, וְנִפְרְצוּ מִן הַבְּקָעָה, וְנִתְפַלְּגוּ בְּכָל הָעוֹלָם. לְמַדְנֵנוּ שֶׁהִיא עֵבֶר נְבִיא, שֶׁקָּרָא שֵׁם בְּנוֹ עַל שֵׁם הָעֵתִיד. וְשָׁנִינוּ בְּסֵדֶר עוֹלָם שֶׁבְּסוֹף יָמָיו נִתְפַלְּגוּ, שֶׁאִם תֹּאמַר בְּתַחֲלַת יָמָיו, הֲרֵי יִקְטָן אָחִיו צָעִיר מִמֶּנּוּ וְהוֹלִיד כְּמָה מִשְׁפָּחוֹת קוֹדֵם לָכֵן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקְטָן יֶלֶד..." (להלן פסוק כו) וְאַחֵר כִּף "וַיְהִי כָל הָאָרֶץ..." (להלן י"א, א). וְאִם תֹּאמַר בְּאַמְצָע יָמָיו? לֹא בָּא הַכְּתוּב לְסַתּוֹם אֶלָּא לְפָרֵשׁ, הֲאֵל לְמַדָּת שֶׁבְּשָׁנֹת מוֹת פְּלָג נִתְפַלְּגוּ. (שם י, כ"ה)

כלומר זהו דור הפלגה, והמדרש מביא שפלג היה מלך דור הפלגה, מלך שבעים האומות שנתפלגו אז. אביו היה עבר, אליו הלכה רבקה כשהתרוצצו הבנים בקרבה, אליו ברח יעקב מפני עשו אחיו. אגב, ישנה דעה בניגוד לשיטת רש"י, שהוא נקרא פלג כי מאז ימיו שנות חיי האדם נחצו לשניים; עבר חי ארבע מאות שלשים וארבע שנה. בין הדורות של אדם לנח, אדם היה חי שמונה מאות או תשע מאות שנה ומנח זה הולך ויורד עד שפלג כבר חי מאתיים ושבע שנה ואחריו זה אף יורד עוד.

שני עברים

כך או כך, פלג מתאר מציאות קשה, מצב לא טוב, ואביו היה נביא והוא קרא לו על שם העתיד. הבן הגדול של עבר נקרא פלג, ובימיו נפלגה הארץ, בנו הקטן נקרא יקטן והוא מופיע, על פי רש"י -

שהיה עניו ומקטין עצמו לכך זכה להעמיד כל המשפחות הללו. (שם)

יקטן ופלג היו מקבילים לקין והבל. ומה קרה כאשר נפלגה הארץ? -

וַיְהִי כִּלְהֵאָרֶץ שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אַחֲדִים. (שם י"א, א')

ומבאר רש"י שם ש-שפה אחת' הכוונה היא ללשון הקדש. עברית. לשון עבר. ודברים אחדים? -

כָּאוּ בְּעֵצָה אֶחָת וְאָמְרוּ: לֹא כָּל הַיָּמֵנוּ שְׂיִבּוֹר לּוֹ אֶת הָעֵלְיוֹנִים, נַעֲלָה לְרִקִּיעַ וְנַעֲשָׂה עִמּוֹ מִלְחָמָה!... (שם רש"י)

'למה הקב"ה לקח לעצמו את הרקיע? גם אנחנו רוצים'. מה הכוונה? הרי לא מדובר פה באנשים טיפשים. מה קרה לבן הגדול של עבר? ריה"ל בכוזרי מסביר שאברהם נקרא 'העברי' כי הוא חי בימיו של פלג שבימיו נפלגה ארץ, הוא היה במגדל, במציאות הזו והוא שמר על עבריותו. הוא דיבר בלשון עבר. בהתחלה היתה כל הארץ "שפה אחת" - שפת עבר. זה דבר מדהים.¹

כשהיינו בגן הסבירה לנו הגננת את דברי רש"י אבל 'עם הידיים', וככה נכנסו לנו לראש - שכל העולם מעבר אחד ואברהם מהעבר השני. יש לנהר שני עברים - כל העולם בצד אחד ואנחנו בצד השני. העולם כולו נגדנו. אבל כשמבינים מה זה פלג, מבינים שטעינו בציור הזה עם הידיים. 'פלג' בעברית זה גם נחל, "פלגי מים" -

שלו, השיטה שלו, הדרך שלו, אבל זה מכוון למקור אחד ובפנים נכנסים כולם, "בית תפילה לכל העמים". זה הכרם, אליו נמשלו גם ישראל, גם הקב"ה וגם המקדש, שאמור לתת לכל אחד מאיתנו את מקומו - לזב ולצרוע, לחוטא ולגוי שבא להיטפל לישראל ולהתפלל לאלוקיו, כולם כולם עומדים מול המזבח ומקריבים חטאת הקודמת להקרבת העולה וכו', אבל בפועל יש המון שיטות, המון מפלגות ולעיתים אף יוצאת מזה מחלה, 'מחלת המפלגות', 'הבעלים'. מה שורש המושג הזה? רעי ואהובי המושג הזה בנפשנו. כשאנחנו מדברים על התקופה ההיא תרצ"ג-צ"ד ברוסיה, הקומוניזם אז בשיאו, ודווקא יש לנו תחושה לפעמים שאנחנו 'אלופי העולם' בפלגנות ובמפלגות - כי מאחורי כל תנועה כזו עמדו מוחות יהודים גדולים. מאחורי סטאלין ולנין ימ"ש היה טרוצקי ויהודים אחרים. מאיפה בא המושג הזה מהי המחלה ומה שורשה, ובהבנת השורש נוכל גם להבין איך להירפא ממנה.

פלג ויקטן

בפרשת נח אנחנו פוגשים את פלג. זו הפעם הראשונה שהשורש הזה מופיע. אחרי שהתורה מספרת את תולדות בני יפת ובני חם בשמותם בלבד (למעט פירוט קצר על נמרוד), עוברת התורה לספר על בני שם, שאחד מהם הוא ארפכשד -

וְאַרְפַּכְשָׁד יָלַד אֶת־שֵׁלַח וְשֵׁלַח יָלַד אֶת־עֵבֶר. (בראשית י, כ"ד)

ופתאום התורה מספרת סיפור. זה פלא עצום -

וּלְעֵבֶר יָלַד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פְּלָג כִּי בִימָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אָחִיו יִקְטָן. (שם כ"ה)

מעבר לזה לא כתוב כלום על פלג, ואילו על יקטן התורה מפרטת מיד לאחר מכן את שמות שלשה עשר ילדיו. בפרק הבא תחזור התורה ותתאר בפירוט מהיר מי ילד ומי נולד - אבל רק שם אחד בכל פעם, היינו את הממשיך של אביו. וכך כתוב שם שהממשיך של עבר היה פלג -

וַיְחִי־עֵבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־פְּלָג... וַיְחִי־פְּלָג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־רְעוּ... וַיְחִי רְעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־שָׂרוּג... וַיְחִי שָׂרוּג אַרְבָּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־נַח... וַיְחִי נַח תְּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־תְּרַח... וַיְחִי־תְּרַח שְׁבַעֲסִים שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת־אַבְרָם אֶת־נְחֹר וְאֶת־הָרָן. (שם י"א, ט"ז-כ"ו)

משום מה בפרק י' מסופר על יקטן ומסופר על הולדת פלג ועל מקור שמו, וזו גם הפעם היחידה שכתוב על מישהו ש-"ולד שני בנים". היו עוד שנולדו להם שני בנים - גם לאדם וחווה היו שני בנים, לנח היו שלשה, אבל לא כתוב "ולד שני בנים" אלא כאן בלבד. למה זה חשוב לציין את זה? למה יקטן בכלל מופיע כאן?

רש"י מאריך פה מאד ואומר -

¹ לרב מניטו (הרב יהודה ליאון אשכנזי) צ"ל יש תורה שלמה, כתיבה שלמה, על העברית ועל המעבר מעבר לפלג, אך לא נאריך בזה הפעם.

ושמו יקטן שאנחנו לא יודעים מה הוא היה ומה הוא עשה, ואת שמות י"ג בניו לא היינו נותנים לילדינו (חצרמוות, עובל ואבימאל וכו'). מופיע במפרשים שגימט' של אח"ד זה י"ג, י"ג מידות. הוא היחיד בכל התולדות שיש לו שלשה עשר ילדים - מפני שהקטין עצמו והיה עניו. "ולעבר יולד שני בנים" - האחד מקטין את עצמו ומבין שהכח שלו הוא להתחבר אל השורש, והשני, דוקא מהכוחות של העבר, מהיהודי שבו, מהעבריות שבו - 'הוא יודע איך להוביל את העולם בצורה הכי נכונה'. הקב"ה הרי אמר שהדרך היא פשוטה - להתחבר אל השורש, והשורש הוא רמ"ח מצוות עשה, שס"ה מצוות לא תעשה. מחלת המפלגות היא שאני טוען ש-"רק הנושא שאני מצוי בו עכשיו הוא יפתור את כל בעיות העולם", כשהיום זה ארץ ישראל, מחר שבת, מחרתיים משהו שלישי - והשאר לא חשוב עכשיו, ולכן אתה האויב שלי ואתה מעבד את המשיח וכו'... ולכן, כיון שאני צריך לבטא את הפלג שלי אני צריך גם את התקציב שלי ומכאן אני צריך להזדהות עם פלג מסוים. איי, ואני מפסיד את העֶבֶר? - 'לא נורא, אין שם תקציבים בעבר ההוא. בפלג יש תקציב'.

בא הרבי הרי"צ, ואולי זה הבסיס של כל עבודת השליחות שתנועת חב"ד גילתה בעולם, ומדבר על החובה שלנו לנסות להיכנס למקום של תיקון מחלת המפלגות, ב'שלשה כלי שרת' - כלים שעובדים בהם במקדש, ואם אתה פועל בכלי הזה שלא בקדושה הרי שאתה מועל, והעונש על כך חמור הוא מאד. וכלי השרת שאיתם אתה צריך לעבוד הם אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל. זה הכרם וכל יהודי מישראל הוא גפן בכרם הזאת -

בשלשה כלי שרת - אהבת ה', אהבת התורה, אהבת ישראל - צריכים צעירים בני תורה לגשת לעבוד בכרם ה' צבאות.

לעבוד בכרם. ייננים שעובדים בכרם מודעים היטב למשמעות של הדיוק בעבודת הכרם, בעבודה הייחודית על כל גפן וגפן, איך אפשר להוציא את היין הכי טוב, ואיך כל גפן אוצרת בתוכה את היין הכי משובח. יי"ן עולה בגימטריה סו"ד, שבעים, זהו יינה של תורה, סודות התורה, העומק של העומק. בתוך הגפן הזו שנראית כאילו היא לא קשורה לכרם, גפן סוררת - בתוכה מתחבא יין ישן נושן.

ואיזו ענווה צריך כדי להבין שפתרון בעיות העולם יהיה פשוט אם נקרב את לב ישראל אלינו - כולל את עצמי - "לקיום מצוות מעשיות וקביעות עתים לתורה". 'קביעות עתים לתורה' זה ללכת לאהלי עבר, ללמוד את התורה הקדושה, את המעבר, זה להתעשת כבר ולהבין שהמלחמה שמתנהלת עכשיו בעולם מתנהלת על המעבר, ולהבין שאם אני מתחזק מדי בפלגיות שלי אני אגיע חלילה למה שהרב קוק מכנה ה'בעלים', העבדה הזרה. הוא משתמש במילה הזו, בעלים, כי לאט לאט אתה משתכנע שאתה פה הבעל-הבית, ואם תציע את צורה הזו או את המפלגה הזו, את הפלג הזה או ההוא, אתה תפתור את כל בעיות העולם.

פְּקֻדַת הָאָרֶץ וְתִשְׁקָה רַבַּת תַּעֲשֶׂרְנָה פְּלָג אֱלֹהִים מְלֵא מַיִם... תְּלַמְּיָה רְוָה נַחַת גְּדוּדֵיהָ בְּרַבִּיבִים תְּמַגְגֶּנָה צְמַחָה תְּבָרָה.
(תהילים ס"ה, י"א)

הפלגים הללו באים מהמקור - מקור מים חיים, המעיין. בציון נכון, המשמעות של 'אברהם העברי' הוא שכל העולם נמצא מעבר אחד, מפלג, ואילו אברהם הוא מהעבר - מהמקור, מהמעייין. כשאשת פוטיפר מהפלג המצרי רואה את יוסף היא אומרת עליו שהוא "עברי", הוא סכנה. הוא יחזיר אותנו אל העבר. כשהפליט רואה את לוט בסדום ואת ארבעת המלכים הופכים את העולם הוא רץ אל אברם העברי כדי שיציל את העולם כשרבקה מרגישה את ההתרוצצות בקרבה היא רצה אל אהלי שם ועבר וכשיעקב ברוח בדרכו להיפגש עם לבן ועם מציאות חדשה לגמרי הוא לא מסתפק בששים ושלוש שנות ישיבתו באוהלו אלא הולך לארבע עשרה שנה באהלי עבר.

ובימיו נפלגה הארץ

פלג אינו דבר רע בשורשו רק שהוא מתפתח ומגיע לשם וכדי לטפל במחלה יש להבין את שרשה. בנו גדול של עבר הוא פלג. מהי 'מחלת המפלגות'? היום אנחנו בכלל לא מבינים מה זה מפלגות כי תמורת נזיד עדשים אפשר להעביר מישהו ממפלגה למפלגה, מיצובישי לפה או כיסא לשם. מחלת המפלגות היא מחלת הפלג שמשוכנע שהוא הולך להציל את העולם ועל זה הוא נלחם, 'שמש העמים', וכיון שכך ברור לו שמי שנמצא במפלגה הנגדית מעבד את המשיח והוא מוכן להפוך את הכל ובכך הוא הופך את הפלג לאלוה-אחר. הוא התנתק מהעֶבֶר.

מי הוא זה שחולה בפלגיות הזו? דווקא הילדים של עבר! דווקא מי שיוזע שהוא בא מעבר מחפש לעלות לרקיע להילחם בעליונים ולהפוך את העולם, וזה נובע מרצון טוב, אבל כיון שהוא משוכנע "שהאמת כולה איתו", ועכשיו צריך להיאבק עליה - הוא חושב שהוא יכול וצריך לעשות הכל במאבק הזה. הוא יכול להחליף אותך, למכור אותך ואפילו להרוג אותך - כי מבחינתו אתה הבעיה. הוא הרי בא להושיע את העולם. הוא פלג! "ובימיו נפלגה הארץ". ואז בא דור הפלגה שחטאו קשה מדור המבול ומה שמאחד אותו הוא הפלגנות. הם עסוקים במפלגות, בדמיון שבפלג שאני מייצר אני עומד להושיע את העולם.

אנחנו בזמננו כבר רואים את זה בחלק התחתון והנמוך בזה עם שחיתות ושקרים, אבל בואו נחזור להתחלה, לתמימות של אנשים שהיו מוכנים למסור את הנפש על סוציאליזם או קפיטליזם, על דמוקרטיה או על אוטוקרטיה. פלגים פלגים. וכל פלג מבין שהוא בנו של עבר, ועבר פירושו בעברית 'מעבר' - האם אני יכול להבין שהתפקיד שלי הוא לחזור ולהחזיר את הכל לשרשו.

לגלות את היין שבכל יהודי

בואו נחזור לפתגם בו פתחנו. הוא כל כך עמוק והוא מתאר שיש דרך אחת להחזיר את העולם למעבר שלו. לפלג יש אח

מכך. והמעין הוא המים החיים שאיתם נטהרים מטומאת המוות. מי מעין אלו מים חיים. מי ים או אפילו מי הכנרת הנפלאים אינם מטהרים בפרה אדומה מטומאת מוות, כי לשם כך חייבים "מים חיים". אונקלוס מתרגם - "מי מבוע" (במדבר י"ט י"ז)², ואלו לא רק מים נובעים אלא מים מביעים. ולב ישראל הוא מעין. הלב הוא בסופו של דבר משאבה שבשלב מסוים מפסיקה לתפקד, אבל לב ישראל יש בו הכח שהנפש האלוקית נמצאת בתוכו והוא "מעין מקור מים חיים" - הוא המעין שמביא את האלוקות, את המים החיים, כבפסוק "אותי עזבו מקור מים חיים".

בגאונות משתמש שם הרבי הר"צ בביתו של מפלגות; ננסה להיכנס לראש של אותה תקופה, של מה שקורה שם במלחמות על האדום והלבן ועל היהודים שמשוכנעים שהם עומדים בכך להציל את העולם - זה עוד לפני השואה - הם משוכנעים שהעולם יינצל אם רק נלך עם 'שמש העמים' הזה או עם הרשע ההוא, והם מוסרים את הנפש על זה ובורתים בריתות, והרבי משתמש בביתו ואומר - "וברית כרותה לעבודה ולתעמולה שאינן חוזרות ריקם". לא תעמולה של הפלגים אלא תעמולה של המעבר, של אל החזרה אל המעבר.

באחדות אמיתית יש מקום לכולם

ערב ראש חודש ניסן תשפ"ה, כמו ערב ראש השנה תרצ"ד שאז כתב הרב קוק את "מסע המחנות" שלו, עם הבדל אחד קטנטן שאנחנו באמת מרגישים קרובים כבר כל כך לגאולה שלמה, כי אז כן עתה ללמוד את המחלה ואת שורשיה ולהשתמש בכלי השרת של שלש האהבות הללו, ולהתחזק בכח עם הענוה הזו ולהבין שיש מקום לכל הסגנונות ולכל הכוחות, ועורות התחשים שלמעלה הם אותה הארה אלוקית השורה על ישראל כל אחד לפי כוחו, סגנונו, שיטתו, עם המיוחד שבו והניגון שלו, אבל כשהפלגים חזקים מדי - מחיצה של ברזל עומדת בינינו והיא כמו מעלימה מעינינו את האור האלוקי שעובר מעורות התחשים אלינו.

שנזכה בעז"ה לא לאחדות חיצונית, פלסטית, אלא לעבריות אל מול הפלגנות, ונציע את המעבר, את מקור המים החיים. בניסן נגאלו וממש ממש נזכה כולנו להיגאל בגאולה שלמה, להסיר את שמות הבעלים מעלינו, נשחט את אלוהי מצריים ונכנס לגאולה שלמה עלינו ועל כל ישראל.

והרבי הר"צ מציע הצעה ישנה שנראית על פניה מאד מאד משעממת אבל היא לא פחות ממהפכת עולם, אם רק אצליח לעבור אותה עם עצמי - פשוט להתחבר עם המעבר. לקיים את המצוות המעשיות, היינו לעשות את פנימיות רצון האלוקות. עוד יהודי שמניח תפילין, עוד יהודי שיוזע איך להכניס את התקע לשקע ולהתחבר אל האלוקות, כמו שהקב"ה רוצה. רמ"ח מצוות עשה, כתוב בזוה"ק, הם רמ"ח איברי המלך. בלי להתחשב במחלת המפלגות.

מקור מים חיים

ואם נסתכל בלימוד התניא היומי של אותו שבוע, פרק ל"ב, הלב של התניא, נבחין שהרבי הר"צ בעצם פיצל אותו לשורות קצרות, לשבוע של לימוד, שבוע של שבעת ימי המילואים - כך בונים מקדש. ושם הוא כותב שהגופים מחולקים, מפולגים, "פלג גופא" בלשון חז"ל, אבל הנשמה היא אחת -

והנפש והרוח - מי יודע גדלתו ומעלתו בשרשו ומקורו באלקים חיים - בשגם שפלו מתאימות ואב אחד לכלנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש, מצד שרש נפשם בה' אחד, רק שהגופים מחולקים. (תניא ל"ב)

ובתניא של יום כ"ו אדר א' הוא אומר שגם מי שאתה חושב שהוא הכי רחוק, אתה צריך להגיע ולקרר אותו מתוך הנקודה הפנימית שבו. יש שם כרם יין משובח.

שבעת ימי המילואים הם הימים בהם הכהנים מקבלים את הכח להיות כהני ה' וכהני ישראל ולעסוק בדבר אחד - להכניס את כולם לאותו מקדש, לאותו משכן. לפעמים נדמה שהעיכוב בבנין בית המקדש הוא כדי שנוכל להשתחרר כבר ממחלת המפלגות, מהפלג, ולהחזיר את העולם אל העבר. כי כל מפלגה חושבת שהיא האמת הגמורה והיחידה, אך בכך היא חוטאת בחטא פלג, היא איבדה את יקטן. לכל עבר, ואנחנו כולנו עבר, יולד שני בנים - האחד הוא פלג והוא עף לשבעים לשונות, זהו היהודי הזה שנמצא בכל המקומות בעולם, והאחד הוא יקטן שמקטין את עצמו עם הי"ג מידות, והוא לא מופיע. נביא גדול היה עבר וידע שהוא מביא שני בנים.

והאמת הגמור הוא, אשר לב ישראל הוא מעין מקור מים חיים...

הלב הזה הוא פרק הל"ב בתניא.

ומה מעיין? למדנו בפרשת פרה בשבת שעברה שטומאת המוות היא שבעים הלשונות, זה 'נפלגה הארץ', המעבר של העולם מלמעלה מארבע מאות שנה של חיים לפחות מחצי

השיעור מוקדש
לזכות עם ישראל, להצלחת ושמירת חיילי צה"ל, להשבת החטופים מחרח ובשולם, להשבת כל חטופים לקבר ישראל, לשלום כל חיתומים והאלמנות, לע"נ כל חטופים על קידוש ה' באירועי חמלמות ובע"נ יידיש בנימין בן שושנה ז"ל, שרה בת קלרה ע"ה ולהבייל
לרפואת כל חפצנים וחוזלים ובתוכם
עמרם בן איריה חיות, פאני פרוחה בת אסתר, חודיה בת אורית, יוחאי יחודח בן סיגל חוה
וליוווג הנן ליעל רחל בת אריאל אסתר תחי'
להקדשת שיעורים ניתן לפנות בחודרת וואסאפא לעפעטאל - 054-7500516

² נעמי שמר השתמשה בביתו הזה בשירה "אל בארות המים".